

Rekisteripalvelut

20.11.2023

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottopäätös: Nimenmuutokset, paluu aiemmin käytössä olleeseen sukunimeen

Ratkaisumenettelystä vastaava viranomainen	Digi- ja väestötietovirasto
Ratkaisumenettely	Kotimaiset elämäntapahtumat, Nimenmuutokset, paluu aiemmin käytössä olleeseen sukunimeen
Ratkaisumenettelyn käyttöönottopäivä	21.11.2023 Automaattisesti voidaan ratkaista hakemus, joka on tullut vi- reille käyttöönottopäivänä tai sen jälkeen.
Päätöspäivä	20.11.2023

Päätös

Tämä päätös on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (tiedonhallintalaki, 906/2019) 28 d §:n mukainen päätös siitä, että Digi- ja väestötietovirasto ottaa käyttöön automaattisen ratkaisumenettelyn nimenmuutosasioissa, joissa on kyse paluusta aiemmin käytössä olleeseen sukunimeen. Käyttöönottopäätöksessä tarkoitettua ratkaisumenettelyä käytetään nimenmuutoshakemusten perusteella tehtäviin hallintopäätöksiin.

Perustelut

Johdanto

Digi- ja väestötietovirasto on arvioinut automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönoton edellytykset tällä käyttöönottopäätöksellä. Digi- ja väestötietovirasto on huomionnut arvioinnissa etu- ja sukunimilaisissa (946/2017), hallintolaisissa (434/2003), tiedonhallintalaisissa sekä yleisessä tietosuojasetuksessa (tietosuojasetus, (EU) 2016/679) säädetyt edellytykset.

Digi- ja väestötietovirasto katsoo seuraavaksi kuvattavilla perusteilla, että käyttöönottopäätöksen kohteena oleva ratkaisumenettely täyttää automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa koskevat edellytykset kaikilta osin.

Nimilainsäädäntö

Etu- ja sukunimilain perusteella sukunimi voidaan muuttaa toiseksi käytössä olevaksi sukunimeksi. Etu- ja sukunimilain 16 §:n 1 kohdan perusteella väestötietojärjestelmän mukaan elossa olevan henkilön käytössä oleva sukunimi voidaan ottaa sukunimenä käyttöön vain,

Rekisteripalvelut

20.11.2023

jos hakija osoittaa haetun sukunimen kuuluneen hänelle tai hänen esivanhemmalleen korkeintaan viidennessä polvessa hakijasta luettuna.

Etu- ja sukunimilain perusteella Digi- ja väestötietovirastolle voidaan tehdä edellä mainitussa tilanteessa sukunimen muuttamista koskeva hakemus, joka ratkaistaan Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä.

Automaattisesti ratkaistaan ainoastaan asioita, joiden osalta on kyse paluusta henkilöllä itsellään aiemmin käytössä olleeseen sukunimeen. Henkilöllä on aina oikeus palata hänellä itsellään aiemmin käytössä olleeseen sukunimeen (HE 104/2017 vp, s. 50).

Hallintolaissa säädetyt edellytykset

Asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset

Hallintolain 53 e §:n 1 momentin perusteella automaattisesta ratkaisusta on kyse silloin, kun viranomaisen tekee asiankäsittelyn päättävän ratkaisun automaattisella tietojenkäsittelyllä ilman, että ratkaisun tarkastaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen voi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut. Ratkaisemisen on perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin käsittelysääntöihin.

Kuten edellä on todettu, sukunimen muuttamista koskeva asia ratkaistaan Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä. Tällöin kyse on asiankäsittelyn päättävän ratkaisun tekemisestä, ja asian automaattista ratkaisemista koskevat edellytykset tulevat sovellettaviksi. Digi- ja väestötietovirasto on tunnistanut, että tapauskohtaisen harkinnan tarvetta ei lähtökohtaisesti liity tilanteisiin, joissa henkilö hakee etu- ja sukunimilain 16 §:n 1 kohdan mukaisesti paluuta hänellä itsellään aiemmin käytössä olleeseen sukunimeen. Henkilöstä on rekisteröity väestötietojärjestelmään täydellinen nimi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla. Väestötietojärjestelmä sisältää siten kattavasti tiedot henkilöllä aiemmin käytössä olleista sukunimistä. Väestötietojärjestelmän tietojen perusteella on mahdollista tarkastaa, onko haettava nimi ollut henkilöllä käytössä aiemmin. Käyttöönottopäätöksen kohteena oleva automaattinen ratkaisumenettely perustuu suoraan lainsäädäntöön ja täyttää automaattisen ratkaisumenettelyn edellytykset tältä osin.

Aiempaan sukunimeen palaamista koskeva automaattinen ratkaisumenettely perustuu Digi- ja väestötietoviraston laatimiin käsittelysääntöihin. Käsittelysäännöt ohjaavat asian käsittelyä ja automaattista ratkaisemista. Käsittelysäännöt on laadittu niin, että automaattinen ratkaisumenettely johtaa kussakin automaattisesti ratkaistussa asiassa etu- ja sukunimilain ja muun sovellettavan lainsäädännön mukaiseen lopputulokseen.

Käsittelysääntöihin on määritelty rajaukset, joiden perusteella asian ratkaisu siirtyy aina luonnolliselle henkilölle. Rajausten taustalla on tarve huolehtia asianosaisen oikeusturvan toteutumisesta ja muutoinkin asian asianmukaisesta selvittämisestä.

Automaattinen ratkaisumenettely on rajattu hakemuksiin, jotka ovat tulleet vireille Digi- ja väestötietovirastossa Nimenmuutospalvelun (Digi- ja väestötietoviraston sähköinen asiointipalvelu) kautta. Nimenmuutospalvelu ohjaa käyttäjänsä ja varmistaa, että vireille tullessa hakemuksessa on kaikki asian automaattisen käsittelyn ja ratkaisun kannalta välttämättömät tiedot.

Rekisteripalvelut

20.11.2023

Automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytys

Hallintolain 53 f §:n 1 momentin mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta 7 a luvun mukaisella oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa.

Hallintolain 53 f §:n 2 momentin perusteella hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädettyä ei kuitenkaan sovelleta, jos automaattisella ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista.

Etu- ja sukunimilain mukaisiin ratkaisuihin ei voi hakea oikaisua oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella. Automaattisesti ratkaistaan edellä kuvatulla tavalla ainoastaan sellaisia asioita, joissa täysi-ikäinen asianosainen hakee nimenmuutosta ainoastaan itselleen ja asianosaisen vaatimus voidaan hyväksyä. Tällaisessa tilanteessa oikeussuojaedellytystä ei sovelleta.

Automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittaminen

Hallintolain 53 g §:n 1 momentin perusteella hallintopäätöksestä on käytävä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti, sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla.

Tämän käyttöönottopäätöksen perusteella automaattisesti tehtävään hallintopäätökseen merkitään tieto siitä, että asia on ratkaistu hallintolain 53 e §:ssä tarkoitetulla tavalla automaattisesti. Lisäksi hallintopäätökseen merkitään Digi- ja väestötietoviraston verkkosivun osoite, josta tämä käyttöönottopäätös on saatavilla. Päätöksellä on myös ohjeet käyttöönottopäätöksen pyytämiseksi Digi- ja väestötietovirastosta muilla tavoin.

Hallintolain 53 g §:n 3 momentin perusteella lisätietoja antavan henkilön nimeä ei merkitä päätöksellä. Päätökselle merkitään kuitenkin yhteystieto, josta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Tiedonhallintalaissa säädetty edellytykset

Tehtävajaon ja käsittelysääntöjen dokumentointi

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on dokumentoitava tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako. Digi- ja väestötietovirasto on dokumentoinut tehtävajaon erilliseen asiakirjaan. Tehtäväjako perustuu työjärjestykseen, tehtävänkuvuihin sekä muihin asiakirjoihin.

Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Käsittelysäännöistä on käytävä erityisesti ilmi, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti, mukaan lukien kuuleminen sekä miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta.

Digi- ja väestötietovirasto on laatinut tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation, josta ilmenee tämän käyttöönottopäätöksen kohteena olevan automaattisen ratkaisumenettelyn toiminta. Dokumentaatiossa on kuvattu automaattisen

Rekisteripalvelut

20.11.2023

ratkaisumenettelyn kaikki vaiheet, joilla on vaikutusta asian ratkaisuun sekä kunkin ratkaisumenettelyn vaiheen käsittelysäännöt. Käsittelysääntöjen osalta on kuvattu valikointitekijät, joiden perusteella asia ohjautuu automaattisesti ratkaistavaksi. Käsittelysäännöissä on myös kuvattu, miksi juuri nämä valikointitekijät on valittu. Dokumentaatioissa on kuvattu automaattiseen ratkaisumenettelyyn sovellettava lainsäädäntö sekä arvioitu, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan. Käsittelysäännöissä on myös määritelty, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti ja millä perusteella asianosaista ei ole tarpeen kuulla eikä päätöstä perustella. Asian ratkaisemiseen tarvittavat tiedot, tietolähteet ja tietojen hankintaan liittyvät menettelyt sekä tietojen ajantasaisuuden ja virheettömyyden varmistaminen on myös kuvattu. Dokumentaatio sisältää myös tietoa automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta sekä tietoturvallisuustoimenpiteitä koskevien vaatimusten toteuttamisesta.

Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation sisällön lainmukaisuus on tiedonhallintalain 28 a §:n 3 momentin mukaisesti tarkastettu ja dokumentaatio on hyväksytty. Digi- ja väestötietovirasto säilyttää hyväksyttyä käsittelysääntödokumentaatiota vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Digi- ja väestötietovirasto on tiedonhallintalain 28 a §:n 4 momentin mukaisesti varmistanut, että laaditun käsittelysääntödokumentaation sekä asian ratkaisemiseen käytettävien tietojärjestelmien toteutusten perusteella voidaan vähintään viiden vuoden ajan asian ratkaisemisesta osoittaa, millä käsittelysäännöillä yksittäinen asia on ratkaistu automaattisesti.

Laadun varmistaminen, laadunvalvonta ja virhetilanteiden käsittely

Tiedonhallintalain 28 b § mukaan viranomaisen on varmistettava ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa, että menettely vastaa tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota eli menettelystä laadittuja käsittelysääntöjä. Lisäksi viranomaisen on varmistettava, että automaattisesti laadituissa asianosaiselle annettavissa asiakirjoissa käytetään hyvää kieltä ja että laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on dokumentoitu.

Tiedonhallintalain 28 c §:n mukaan viranomaisen on valvottava automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä. Säännöksessä on myös säädetty riskienhallinnasta sekä havaittujen virheiden korjaamiseen liittyvän menettelyn suunnittelemisesta.

Digi- ja väestötietovirastossa noudatettavat laadunvarmistuksen ja -valvonnan toimintatavat on dokumentoitu ja laadunvarmistuksesta sekä -valvonnasta vastaavat henkilöt on määritetty.

Digi- ja väestötietovirasto on ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa varmistanut, että automaattinen ratkaisumenettely vastaa laadittuja käsittelysääntöjä testaamalla menettelyä kattavasti. Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto on varmistanut, että automaattisesti laadittavat asiakirjat perustuvat hyvään kielenkäyttöön. Digi- ja väestötietoviraston laatimien päätösten kieltä huolletaan säännöllisesti.

Digi- ja väestötietovirasto on dokumentoinut, miten automaattisen ratkaisumenettelyn laatua valvotaan käyttöönoton jälkeen. Laadunvalvontaa toteutetaan pääsääntöisesti kattavan automatisoidun testauksen lisäksi valikoimalla satunnaisotannalla joitakin automaattisesti ratkaistuja asioita manuaaliseen tarkasteluun. Mahdollisten virhetilanteiden käsittelyä koskevat menettelyt on suunniteltu ja dokumentoitu.

Rekisteripalvelut

20.11.2023

Tiedottaminen

Digi- ja väestötietovirasto tiedottaa tiedonhallintalain 28 e §:ssä tarkoitetulla tavalla asioiden automaattisesta ratkaisemisesta, automaattisen ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeistä tiedoista verkkosivuillaan osoitteessa www.dvv.fi/automaattinen-ratkaisumenettely. Voimassa oleva käyttöönottopäätös julkaisetaan osoitteessa <https://dvv.fi/kayttoonottoaotokset>. Käyttöönottopäätöksen sekä tietoa automaattisesta ratkaisumenettelystä voi saada myös vieraillemalla Digi- ja väestötietoviraston palvelupaikan asiakaspalvelussa tai soittamalla puhelinpalveluun.

Tietojen käyttö

Tiedonhallintalain 28 f §:n mukaan viranomaisen on riskiarvioinnin perusteella varmistettava, että automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuus ja virheettömyys varmistetaan asianmukaisin teknisin toimenpitein.

Digi- ja väestötietovirasto on arvioinut automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuutta ja virheettömyyttä riskiarvioinnilla ja toteuttanut tarpeelliseksi arvioidut tekniset toimenpiteet, jotka edistävät hakemuksen sekä asiankäsittelyssä hyödynnettävien tietojen laatua.

Automaattisesti ratkaistaviksi ohjautuu ainoastaan sellaisia sukunimenmuutoshakemuksia, jotka on tehty Nimenmuutospalvelussa. Nimenmuutospalvelu ohjaa käyttäjäänsä ja varmistaa, että vireille tulleessa hakemuksessa on kaikki asian käsittelyn ja ratkaisun kannalta välttämättömät tiedot. Hakemuksen täyttämässä ja käsittelyssä hyödynnetään väestötietojärjestelmään merkittyjä tietoja. Väestötietojärjestelmän tietojen ylläpito perustuu laajoihin tiedonsaanti- ja ilmoitusvelvollisuusäännöksiin, joiden nojalla tietojen ajantasaisuus ja virheettömyys varmistetaan.

Tietosuojalainsäädäntö

Automaattisten päätösten tekeminen

Luonnollisten henkilöiden asioihin kohdistuvan automaattisen päätöksenteon pitää täyttää myös tietosuoja-asetuksen mukaiset edellytykset.

Tietosuoja-asetuksen 22 artikla edellyttää kansallista lainsäädäntöä automatisoitujen yksittäispäätösten tekemisestä. Automaattista päätöksentekoa koskevan kansallisen lainsäädännön oikeusperusta on hallintolain 8 b luvussa ja tiedonhallintalain 6 a luvussa. Lainsäädännöllä on vahvistettu suojatoimet, joita automaattisessa päätöksenteossa noudatetaan. Tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitetussa ratkaisumenettelyssä tehtävät päätökset perustuvat lakiin ja täyttävät tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaiset edellytykset.

Tietosuoja-asetuksen mukaan automaattisia päätöksiä koskeviin suojatoimiin kuuluu muun muassa se, että rekisteröidyllä on oikeus vaatia, että ihminen osallistuu tietojen käsittelyyn. Kuitenkin tilanteessa, jossa asianosaisen vaatimus hyväksytään vaaditulla tavalla, ei asianosaisella voida katsoa enää olevan tietosuoja-oikeudellisen suojan tarvetta saada päätöstä ihmisen käsiteltäväksi (HE 145/2022 vp, s. 154). Tietosuoja-asetuksen edellyttämä suojatoimi toteutuu tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitetussa ratkaisumenettelyssä siten, että automaattisesti ratkaistaan ainoastaan sellaisia hakemuksia, joissa sukunimi hyväksytään hakemuksen mukaisesti.

Rekisteripalvelut

20.11.2023

Rekisteröidyn informointi

Rekisterinpitäjän informointivelvollisuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tietosuoja-asetuksen 12, 13 ja 14 artiklassa. Rekisterinpitäjän on suoraan tietosuoja-asetuksen perusteella informoitava rekisteröityä automaattisesta päätöksenteosta. Tietosuoja-asetuksen informointisääntelyn tarkoituksena on, että rekisteröity saa kattavan ja selkeän kuvan henkilötietojen käsittelyn kokonaisuudesta. Tähän sisältyy velvollisuus informoida rekisteröityä etukäteen asiain alkuvaiheessa siitä, että päätös asiassa on mahdollista tehdä automaattisesti.

Digi- ja väestötietovirasto on ottanut automaattisessa ratkaisumenettelyssä huomioon rekisteröidyn informointia koskevat säännökset. Nimenmuutosta hakeva henkilö saa tarvittavat tiedot automaattisen ratkaisun mahdollisuudesta sekä Nimenmuutospalvelun kautta että Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta. Nimenmuutosta hakeva henkilö saa Nimenmuutospalvelussa tiedon siitä, että hakemus voidaan ratkaista automaattisesti, kun kyse on automaattisen ratkaisumenettelyn piiriin kuuluvasta hakemustyyppistä. Palvelussa ei oteta kantaa siihen, ratkaistaanko kyseinen hakemus automaattisesti, sillä sitä ei voida päätellä luotettavasti ennen hakemuksen lähettämistä. Nimenmuutosta hakevalle henkilölle kerrotaan myös, että lisätietoja automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä on saatavilla Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta.

Tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi

Tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa säädetään tietosuojaa koskevasta vaikutustenarviointista. Mainitun artiklan 3 kohdan a alakohdan perusteella tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi on tehtävä erityisesti silloin, kun henkilön henkilökohtaisia ominaisuuksia arvioidaan automaattisen käsittelyn avulla, järjestelmällisesti ja kattavasti, ja arvio johtaa päätöksiin, joilla on oikeusvaikutuksia tai jotka muuten vaikuttavat henkilöön merkittävästi.

Digi- ja väestötietovirasto on laatinut ja hyväksynyt tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun vaikutustenarvioinnin automaattisesta ratkaisumenettelystä ennen sen käyttöönottoa.

Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Käyttöönottopäätös perustuu seuraaviin asiakirjoihin:

- tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tehtäväjakoja koskeva asiakirja DVV/V/00283/2023
- tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettu käsittelysääntödokumentaatio DVV/V/00283/2023
- tiedonhallintalain 28 b §:n 3 momentissa tarkoitettu laadunvarmistamista ja tiedonhallintalain 28 c §:n 2 momentissa tarkoitettu laadunvalvontaa koskeva dokumentaatio DVV/V/00283/2023
- tietosuojan vaikutustenarviointi DVV/V/00283/2023

Rekisteripalvelut

20.11.2023

Säilytysaika

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Digi- ja väestötietovirasto säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen sen jälkeenkin vähintään viiden vuoden ajan. Määräaika alkaa poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta. Säilytysaika perustuu tiedonhallintalain 28 d §:n 3 momenttiin.

Muutoksenhaku

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta (oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 2 momentti).

Yhteystiedot

Käyttöönottopäätökseen liittyvistä asioista saa lisätietoja osoitteesta nimet@dvv.fi. Tarkemmin yhteydenottokanavista mahdollisten lisätietojen pyytämiseksi ja tietopyyntöjen tekemiseksi on kerrottu Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilla osoitteessa <https://dvv.fi/automaattinen-ratkaisumenettely>.

Päätöksentekijä

Digi- ja väestötietoviraston työjärjestyksen mukaan ylijohtajalla on ratkaisuvallta osastonsa tehtäviin kuuluvissa asioissa, ellei lainsäädännössä tai työjärjestyksessä ole toisin määrätty. Yksikön johtaja ratkaisee yksikön toimialaan kuuluvan asian, ellei ratkaisuvalltaa ole työjärjestyksessä määrätty muulle virkamiehelle. Tämän päätöksen esittelijä on Rekisteripalvelut-yksikön johtaja ja ratkaisija Palvelut-osaston ylijohtaja.

Timo Salovaara

ylijohtaja

Jari Taipale

johtaja

